

Υπόθεση C-619/19

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

19 Αυγούστου 2019

Αιτούν δικαστήριο:

Bundesverwaltungsgericht (Γερμανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

8 Μαΐου 2019

Προσφεύγων και αναιρεσίβλητος:

D. R.

Καθού και αναιρεσείων:

Land Baden-Württemberg

Bundesverwaltungsgericht

ΔΙΑΤΑΞΗ

[παραλειπόμενα]

Επί της διοικητικής διαφοράς

του D. R.,

.....,

προσφεύγοντος, εκκαλούντος

και αναιρεσίβλητου,

[παραλειπόμενα]

κ α τ ά

του Land Baden-Württemberg [ομόσπονδου κράτους της Βάδης-Βυρτεμβέργης, Γερμανία],

[παραλειπόμενα]

καθού, εκκαλουμένου και
αναιρεσείοντος

[σελ. πρωτοτύπου 2]

[παραλειπόμενα]

προσεπικληθείσα:

Deutsche Bahn AG,

[παραλειπόμενα] Βερολίνο,

αναιρεσείουσα,

[παραλειπόμενα],

παρισταμένου του:

Vertreter des Bundesinteresses

beim Bundesverwaltungsgericht [εκπροσώπου του ομοσπονδιακού συμφέροντος
ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht],

[παραλειπόμενα],

το 7ο τμήμα του Bundesverwaltungsgericht [ομοσπονδιακού διοικητικού
δικαστηρίου, Γερμανία]

[παραλειπόμενα]

εξέδωσε στις 8 Μαΐου 2019 την ακόλουθη διάταξη:

Αναστέλλει τη διαδικασία ενώπιον του Bundesverwaltungsgericht.

Υποβάλλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δυνάμει του
άρθρου 267 ΣΛΕΕ, τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

1. Έχει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου (στο εξής: οδηγία 2003/4) την έννοια [σελ. πρωτοτύπου 3] ότι ο όρος «εσωτερικές επικοινωνίες» καλύπτει το σύνολο των επικοινωνιών οι οποίες περιορίζονται μόνο στο εσωτερικό αρχής που υπέχει υποχρέωση παροχής πληροφοριών;
2. Ισχύει η προστασία «εσωτερικών επικοινωνιών», δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4, χωρίς χρονικούς περιορισμούς;
3. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο δεύτερο ερώτημα: ισχύει η προστασία «εσωτερικών επικοινωνιών», δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4, μόνον έως ότου η αρχή που υπέχει υποχρέωση παροχής πληροφοριών λάβει σχετική απόφαση ή περατώσει άλλη διοικητική διαδικασία;

Σ κ ε π τ ι κ ό :

I

- 1 Ο προσφεύγων ζητεί από το Staatsministerium Baden-Württemberg [υπουργείο του ομόσπονδου κράτους της Βάδης-Βυρτεμβέργης, στο εξής: Staatsministerium] να του παράσχει πρόσβαση σε έγγραφα σχετικά με την κοπή δέντρων για το συγκοινωνιακό και πολεοδομικό έργο «Stuttgart 21» στην περιοχή Stuttgarter Schlossgarten τον Οκτώβριο του 2010.
- 2 Τα ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Δικαστήριο) αφορούν πληροφορίες του επικεφαλής του Staatsministerium σε σχέση με την εξεταστική επιτροπή «Aufarbeitung des Polizeieinsatzes am 30. September 2010 im Stuttgarter Schlossgarten [εξέταση της αστυνομικής επεμβάσεως στην περιοχή Stuttgarter Schlossgarten στις 30 Σεπτεμβρίου 2010]» καθώς και επισημάνσεις του Staatsministerium επί διαδικασίας διαμεσολαβήσεως η οποία αφορούσε το έργο «Stuttgart 21» και πραγματοποιήθηκε στις 10 και στις 23 Νοεμβρίου 2010.
- 3 Το Verwaltungsgericht [διοικητικό πρωτοδικείο, Γερμανία] απέρριψε την προσφυγή η οποία ασκήθηκε εφόσον είχε απορριφθεί σχετική αίτηση για τη δημοσιοποίηση των ανωτέρω εγγράφων. Κατόπιν ασκήσεως εφέσεως εκ μέρους του προσφεύγοντος, το Verwaltungsgerichtshof [ανώτατο διοικητικό δικαστήριο, Γερμανία] υποχρέωσε το καθού να καταστήσει δυνατή την πρόσβαση του προσφεύγοντος στα εν λόγω έγγραφα. Τα έγγραφα αυτά συνιστούν περιβαλλοντικές πληροφορίες. Δεν συντρέχουν λόγοι άρνησης της προσβάσεως στις συγκεκριμένες πληροφορίες. Τα έγγραφα του Staatsministerium που αφορούν πληροφορίες του επικεφαλής και τη διαδικασία διαμεσολαβήσεως δεν προστατεύονται ως εσωτερικές επικοινωνίες, δεδομένου ότι τέτοια προστασία

παρέχεται, από χρονικής απόψεως, μόνον κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας λήψεως αποφάσεως. **[σελ. πρωτοτύπου 4]**

- 4 Το καθού επιδιώκει, με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε, την αναβίωση της πρωτόδικης αποφάσεως.

II

- 5 Η εκδίκαση της διαφοράς πρέπει να ανασταλεί. Επιβάλλεται η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως του Δικαστηρίου επί των ερωτημάτων που υποβάλλονται στο διατακτικό (άρθρο 267 ΣΛΕΕ).
- 6 1. Οι κρίσιμες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης εντοπίζονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', και παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, πρώτη και δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/4/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2003, για την πρόσβαση του κοινού σε περιβαλλοντικές πληροφορίες και για την κατάργηση της οδηγίας 90/313/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 41, σ. 26) –οδηγία 2003/4–.
- 7 2. Η κρίσιμη διάταξη του εθνικού δικαίου είναι το άρθρο 28, παράγραφος 2, σημείο 2, του Umweltverwaltungsgesetz Baden-Württemberg [νόμος περί περιβαλλοντικής διαχείρισης του ομόσπονδου κράτους της Βάδης-Βυρτεμβέργης, στο εξής: UVwG BW] της 25ης Νοεμβρίου 2014 [παραλειπόμενα], όπως τροποποιήθηκε εσχάτως με το άρθρο 1 του νόμου της 28ης Νοεμβρίου 2018 [παραλειπόμενα].

Το άρθρο 28, παράγραφος 2, σημείο 2, του UVwG BW ορίζει τα εξής:

Αίτηση η οποία αφορά εσωτερικές επικοινωνίες αρχών που υπέχουν υποχρέωση παροχής πληροφοριών κατά την έννοια του άρθρου 23, παράγραφος 1, πρέπει να απορρίπτεται, εκτός εάν υπερέχει το δημόσιο συμφέρον της δημοσιοποιήσεως.

II

- 8 Τα προδικαστικά ερωτήματα είναι λυσιτελή. Ανάλογα με την απάντηση που θα δοθεί σε αυτά, είτε η αίτηση αναιρέσεως θα πρέπει να απορριφθεί για νομικούς λόγους είτε η υπόθεση θα πρέπει να αναπεμφθεί στο Verwaltungsgerichtshof προκειμένου αυτό να την κρίνει εκ νέου ως δικαστήριο ουσίας.
- 9 Τα έγγραφα τα οποία ζητεί ο προσφεύγων συνιστούν περιβαλλοντικές πληροφορίες κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/4. Το καθού είναι αρχή που υπέχει υποχρέωση παροχής πληροφοριών κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/4. **[σελ. πρωτοτύπου 5]**

IV

- 10 Τα προδικαστικά ερωτήματα χρήζουν διευκρινίσεως από το Δικαστήριο, διότι η απάντηση σε αυτά δεν προκύπτει από τη νομολογία του ούτε είναι προφανής.
- 11 Όσον αφορά τα επιμέρους προδικαστικά ερωτήματα, έχουν σημασία οι ακόλουθες επισημάνσεις:
- 12 1. Επί του πρώτου ερωτήματος:
- Κατ' αρχάς τίθεται ζήτημα ερμηνείας του όρου «εσωτερικές επικοινωνίες» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4. Η οδηγία περί περιβαλλοντικών πληροφοριών δεν περιέχει σχετικό ορισμό.
- 13 Ως προς το άρθρο 8, παράγραφος 2, σημείο 2, του Umweltinformationsgesetz [γερμανικός νόμος περί περιβαλλοντικών πληροφοριών, στο εξής: UIG] όπως δημοσιεύθηκε στις 27 Οκτωβρίου 2014 [παραλειπόμενα] και τροποποιήθηκε εσχάτως με το άρθρο 2, παράγραφος 17, του νόμου της 20ής Ιουλίου 2017 [παραλειπόμενα], το οποίο μεταφέρει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4 στο ομοσπονδιακό δίκαιο και αντιστοιχεί στην κρίσιμη, εν προκειμένω, διάταξη του άρθρου 28, παράγραφος 2, σημείο 2, του UVwG BW, το δικάζον τμήμα έχει λάβει υπόψη τη βούληση του νομοθέτη [παραλειπόμενα] και έχει κρίνει σχετικά με τον χαρακτηρισμό «εσωτερικές» ότι ο λόγος απόρριψης καλύπτει αποκλειστικώς επικοινωνίες οι οποίες περιορίζονται μόνο στο εσωτερικό αρχής που υπέχει υποχρέωση παροχής πληροφοριών [παραλειπόμενα]. Επομένως, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως «εσωτερικές» οι επικοινωνίες οι οποίες περιορίζονται μεν (ακόμη) στο εσωτερικό αρχής που υπέχει υποχρέωση παροχής πληροφοριών, αλλά προορίζονται να δημοσιοποιηθούν.
- 14 Συναφώς, επιβάλλεται να διευκρινισθεί το περιεχόμενο του όρου «επικοινωνία» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4. Τίθεται, ιδίως, το ζήτημα αν έγγραφα και πληροφορίες οφείλουν να έχουν συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά για να θεωρηθούν ως «επικοινωνίες» κατά την έννοια της οδηγίας περί περιβαλλοντικών πληροφοριών. Ο όρος «επικοινωνίες» συνηγορεί, τουλάχιστον, υπέρ της εκτιμήσεως ότι οι σχετικές πληροφορίες πρέπει (επίσης) να απευθύνονται σε τρίτο πρόσωπο. **[σελ. πρωτοτύπου 6]**
- 15 Η εννοιολογική οριοθέτηση του όρου «επικοινωνίες» είναι αναγκαία και για τον λόγο ότι η οδηγία περί περιβαλλοντικών πληροφοριών υπαγορεύει, στο άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, τη στενή ερμηνεία των λόγων απόρριψης που προβλέπουν οι παράγραφοι 1 και 2. Η υποχρέωση αυτή είναι αντιστοιχη του άρθρου 4, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο της Συμβάσεως σχετικά με την πρόσβαση σε πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα – Σύμβαση του Άαρχους– της 25ης Ιουνίου 1998.

- 16 Υπό αυτό το πρίσμα, κάθε έγγραφο το οποίο κοινοποιείται σε εσωτερικό επίπεδο δεν θα συνιστούσε κατ' ανάγκη «εσωτερική επικοινωνία».
- 17 Ενδείξεις οι οποίες συνηγορούν υπέρ της τελολογικής συσταλτικής ερμηνείας του όρου «επικοινωνίες» περιέχονται στον Implementation Guide [οδηγό εφαρμογής] της Συμβάσεως του Άαρχους. Στο πλαίσιο τούτο επισημαίνεται σε σχέση με το άρθρο 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συμβάσεως του Άαρχους («εσωτερικές επικοινωνίες δημοσίων αρχών») ότι σε ορισμένα κράτη μέλη πρέπει να προστατεύονται οι προσωπικές απόψεις δημοσίων υπαλλήλων με εξαίρεση τις εσωτερικές επικοινωνίες. Υπό αυτήν την έννοια, η εξαίρεση δεν ισχύει, κατά κανόνα, όσον αφορά τα πραγματικά στοιχεία (βλ. United Nations Economic Commission for Europe, The Aarhus Convention, An Implementation Guide, 2η έκδοση 2014, σ. 85).
- 18 Ο *Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht* προτείνει ο όρος «εσωτερικές επικοινωνίες» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', της οδηγίας 2003/4 να καλύπτει μόνον ουσιώδη έγγραφα εσωτερικής ενημέρωσης, καθώς και σχηματισμού της βούλησης και της κρίσεως της οικείας αρχής. Ως εκ τούτου όμως ανακύπτει το επιπρόσθετο ερώτημα σχετικά με την ερμηνεία των «ουσιωδών εγγράφων».
- 19 2. Επί του δεύτερου ερωτήματος:
- Το χρονικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', της οδηγίας 2003/4 χρήζει επίσης διευκρίνισης.
- 20 Από το γράμμα της διατάξεως –όπως και από το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ', της Συμβάσεως του Άαρχους– δεν προκύπτει καμία ένδειξη για τον αυστηρό χρονικό περιορισμό του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', της οδηγίας 2003/4. Ούτε από το ιστορικό θεσπίσεως [σελ. πρωτοτύπου 7] μπορεί να συναχθεί σαφές συμπέρασμα. Η αρχική πρόταση οδηγίας της Επιτροπής της 29ης Ιουνίου 2000 προέβλεπε, στο άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο γ', της οδηγίας 2003/4 λόγο απόρριψης για «έγγραφα που δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί ή εσωτερικές επικοινωνίες. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, επιβάλλεται να λαμβάνεται υπόψη το δημόσιο συμφέρον που εξυπηρετείται από την διάθεση των πληροφοριών αυτών». Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε κατά την πρώτη και δεύτερη ανάγνωση να διαγραφεί ο λόγος απόρριψης που αφορά τις «εσωτερικές επικοινωνίες» (βλ. έκθεση της 28ης Φεβρουαρίου 2001, A5/2001/74, προτεινόμενη τροποποίηση 20, καθώς και έκθεση της 24ης Απριλίου 2002, A5/2002/136, προτεινόμενη τροποποίηση 27). Τούτο δεν έγινε δεκτό από την Επιτροπή (τροποποιημένη πρόταση της 6ης Ιουνίου 2001, COM [2001] 303 τελικό, ΕΕ C 240, Ε/289, σ. 293· γνωμοδότηση της Επιτροπής της 5ης Σεπτεμβρίου 2002, COM [2002] 498 τελικό, σ. 8) και από το Συμβούλιο (κοινή θέση του Συμβουλίου 24/2002 της 28ης Ιανουαρίου 2002, ΕΕ C 113 Ε/1, σ. 11) κατόπιν παραπομπής στη Σύμβαση του Άαρχους. Στο πλαίσιο της επιτροπής συνδιαλλαγής κατέστη δυνατή η επίτευξη συμφωνίας στην τελική πρόταση οδηγίας. Συναφώς, ο λόγος

απόρριψης σχετικά με τις «εσωτερικές επικοινωνίες» ρυθμίσθηκε αυτοτελώς στο άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4 και έκτοτε δεν υφίσταται πλέον σύνδεση με τους χρονικά περιορισμένους λόγους απόρριψης του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2003/4.

- 21 Ενδείξεις οι οποίες να συνηγορούν υπέρ του χρονικά περιορισμένου πεδίου εφαρμογής –λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ΄, της Συμβάσεως του Άρχους– δεν απορρέουν ούτε από τον Implementation Guide της Συμβάσεως του Άρχους. Στη νομολογιακή πράξη του συμβουλίου προσφυγών της Συμβάσεως του Άρχους γίνεται δεκτό προφανώς –σιωπηρώς– ότι δεν υφίσταται χρονικός περιορισμός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 3, στοιχείο γ΄, της Συμβάσεως του Άρχους (βλ. διαδικασίες ACCC/C/2010/51 [Ρουμανία] και ACCC/C/2013/93 [Νορβηγία]).
- 22 Από συστηματικής απόψεως, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η οδηγία περί περιβαλλοντικών πληροφοριών ορίζει με συγκεκριμένο τρόπο λόγους απόρριψης οι οποίοι ισχύουν σε περιορισμένο χρονικό πλαίσιο. Παραδείγματος χάρη, το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2003/4 προβλέπει λόγο απόρριψης για «ημιτελές υλικό ή ημιτελή έγγραφα και δεδομένα». **[σελ. πρωτοτύπου 10]**
- 23 Η συστηματική σύγκριση με το άρθρο 4, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1049/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2001, για την πρόσβαση του κοινού στα έγγραφα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και της Επιτροπής (ΕΕ 2001, L 145, σ. 43) –κανονισμός διαφάνειας– μαρτυρά ότι, κατά την εκτίμηση του νομοθέτη της Ένωσης, η δημοσιοποίηση εσωτερικών εγγράφων δύναται να θίξει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων ενός θεσμικού οργάνου ακόμη και μετά την περάτωση της οικείας διαδικασίας. Στον βαθμό που η Ευρωπαϊκή Ένωση τροποποίησε εν μέρει τις διατάξεις του κανονισμού διαφάνειας στο άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) 1367/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, για την εφαρμογή στα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας των διατάξεων της σύμβασης του Århus σχετικά με την πρόσβαση στις πληροφορίες, τη συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων και την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιβαλλοντικά θέματα (ΕΕ L 264, σ. 13) – κανονισμός Άρχους– ο λόγος απόρριψης για τα εσωτερικά έγγραφα δεν θίγεται όσον αφορά το χρονικό πεδίο εφαρμογής του. Επομένως, η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνει ως δεδομένο, προφανώς, ότι η Σύμβαση του Άρχους δεν επιτάσσει να περιορισθεί χρονικά ο λόγος απόρριψης σχετικά με τα «εσωτερικά έγγραφα», ώστε να ισχύει μόνον έως την περάτωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Δεν υφίστανται ενδείξεις ότι το δίκαιο της Ένωσης είχε ως σκοπό να επιβάλει στα κράτη μέλη αυστηρότερους κανόνες για τη δημοσιοποίηση περιβαλλοντικών πληροφοριών που αφορούν εσωτερικές επικοινωνίες από εκείνους που ισχύουν για τη δημοσιοποίηση περιβαλλοντικών πληροφοριών των οργάνων της Ένωσης.
- 24 Όσον αφορά την προστασία του εμπιστευτικού χαρακτήρα των διαδικασιών των δημόσιων αρχών με βάση το άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄,

της οδηγίας 2003/4, ως προς το οποίο δεν υφίστανται επίσης ενδείξεις αυστηρού χρονικού περιορισμού, το Δικαστήριο δέχεται, καταρχήν, ότι αυτός ο λόγος απόρριψης μπορεί να είναι κρίσιμος, ακόμη και αν έχει περατωθεί η νομοθετική διαδικασία και οι σχετικές διαβουλεύσεις (βλ. απόφαση ΔΕΕ της 14ης Φεβρουαρίου 2012 –C-204/09 [ECLI:EU:C:2012:71], Flachglas Torgau–σκέψη 57· βλ. την επακόλουθη απόφαση του BVerwG [Bundesverwaltungsgericht] της 2ας Αυγούστου 2012 –7 C 7.12– Buchholz 406.252 άρθρο 2 του UIG, αριθ. 2, σημείο 28). Η ανωτέρω νομολογία φαίνεται ότι μπορεί να εφαρμοσθεί, καταρχήν, ως προς το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4. **[σελ. πρωτοτύπου 9]**

- 25 Εντούτοις, η υποχρέωση που ορίζει το άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/4, η οποία έγκειται στη στενή ερμηνεία των λόγων απόρριψης που προβλέπουν οι παράγραφοι 1 και 2, θα μπορούσε να ισχύει και για το χρονικό πεδίο εφαρμογής. Τούτο συνηγορεί τουλάχιστον υπέρ της εκτιμήσεως ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4 δεν έχει απόλυτα απεριόριστη χρονική ισχύ. Συναφώς, ο χρονικός περιορισμός του λόγου απόρριψης μπορεί να στηριχθεί, όχι μόνο στην περιοριστική ερμηνεία του όρου «εσωτερικές επικοινωνίες», αλλά και στη στάθμιση που επιτάσσει το άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, και παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, δεύτερη περίοδος, της οδηγίας 2003/4 για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Πάντως, με την πάροδο του χρόνου, η σημασία του συμφέροντος που συνδέεται με τον εμπιστευτικό χαρακτήρα υποχωρεί έναντι του συμφέροντος δημοσιοποιήσεως των οικείων πληροφοριών.
- 26 3. Επί του τρίτου ερωτήματος:
- Σε περίπτωση που η προστασία των «εσωτερικών επικοινωνιών», δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4 δεν είναι χρονικά απεριόριστη, ανακύπτει το ερώτημα έως ποιο συγκεκριμένο χρονικό σημείο ισχύει η εν λόγω προστασία.
- 27 Το δευτεροβάθμιο δικαστήριο εκτίμησε [παραλειπόμενα] ότι η πρόσβαση στις εσωτερικές επικοινωνίες αποκλείεται, βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2003/4, μόνον κατά τη διάρκεια διοικητικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Κατά το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, υπέρ της εκτιμήσεως αυτής συνηγορούν το ιστορικό θεσπίσεως της διατάξεως και συγκεκριμένα η υφιστάμενη στην αρχική πρόταση της οδηγίας περί περιβαλλοντικών πληροφοριών άμεση σύνδεση με την εξαίρεση για το «ημιτελές υλικό» (βλ. άρθρο 4, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 2003/4), η επιταγή στενής ερμηνείας των λόγων απόρριψης (άρθρο 4, παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, της οδηγίας 2003/4), καθώς και η συστηματικής φύσεως θεώρηση ότι σε διαφορετική περίπτωση, ο περαιτέρω λόγος απόρριψης σχετικά με τον εμπιστευτικό χαρακτήρα των διαδικασιών των δημόσιων αρχών (άρθρο 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο α΄, της οδηγίας 2003/4) θα καθίστατο άνευ περιεχομένου.

- 28 Τυχόν χρονικός περιορισμός του λόγου απόρριψης που προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, [σελ. πρωτοτύπου 10] πρώτο εδάφιο, στοιχείο ε', της οδηγίας 2003/4 ο οποίος θα συνδεόταν αποκλειστικώς με τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας λήψης αποφάσεων δεν θα λάμβανε υπόψη το γεγονός ότι η διαχείριση περιβαλλοντικών πληροφοριών εκ μέρους μιας αρχής που υπέχει υποχρέωση παροχής πληροφοριών δεν οδηγεί πάντοτε σε (τυπική) απόφαση. Συνεπώς, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως κρίσιμο χρονικό σημείο αναφοράς η (εσωτερική) περάτωση της διοικητικής διαδικασίας.

[παραλειπόμενα]

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ